

مجله انجمن زمین شناسی مهندسی ایران بهار ۱۴۰۲، جلد شانزدهم، شماره ۱ صفحه ۶۵ تا ۷۶

# کاربرد نگار صوتی DSI برای تعیین پارامترهای ژئومکانیکی ناهمسانگردی و جهتیابی تنش برجا در مخزن کربناته: مطالعه موردی در یکی از میادین هیدروکربنی جنوب غربی ایران

فرشید رومیانی'، محمدحسین صابری\*۲، محمد علی ریاحی ۳

دریافت مقاله: ۷/۱۵-/۰۰/۱۴ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۰۶

## چکیدہ

امروزه اندازه گیری صوتی برشی دو قطبی بطور گسترده ای در صنعت نفت مورد استفاده قرار می گیرد و دادههای ارزشمندی را برای تفسیر لرزهای، ارزیابی سازندی و کاربردهای مکانیکی سنگ ارائه میدهد. داده های مورد استفاده از میدان سفیدزاخور در پهنه فارس گرفته شده است. در این مطالعه، کاربردهای مختلف پردازش مدهای لاگ صوتی برشی دو قطبی و لاگ تصویری به عنوان مکمل جهت ارزیابی ژئومکانیکی مورد بررسی قرار گرفت. انواع ناهمسانگردیهای حاصل از لاگ DSI محاسبه و با دیگر پدیدههای ساختاری، آبشویی و لیتولوژی مقایسه گردید. برای نیل به این هدف ابتدا موج برشی به دو مولفه سریع و کند تفکیک و سپس بر مبنای اختلاف انرژی که دارند ناهمسانگردی مخزن تعیین شد. نتایج نشان داد که در اعماق پایین چاه حداقل انرژی در حالت کمینه و نگار حداکثر انرژی مقادیر بالایی دارد. مناطقی از چاه که حالت ریزشی هستند امواجهای عبوری پیک شدیدتری دارند که این باعث شده ناهمسانگردی در زونهای شکستگی و ریختگیهای دیواره افزایش یابد. فاکتورهای موثر بر بازتاب امواج استونلی و حضور ساختارهای جناغی نشانگر آن بود که ریختگیهای دیواره چاه مهم ترین عامل تاثیرگذار برای ظهور موثر بر بازتاب امواج استونلی و حضور ساختارهای جناغی نشانگر آن بود که ریختگیهای دیواره چاه مهم ترین عامل تاثیرگذار برای ظهور موثر بر بازتاب امواج استونلی و حضور ساختارهای جناغی نشانگر آن بود که ریختگیهای دیواره چاه مهم ترین عامل تاثیرگذار برای ظهور موثر بر بازتاب امواج استونلی و حضور ساختارهای جناغی نشانگر آن بود که ریختگیهای دیواره چاه مهم ترین عامل تاثیرگذار برای ظهور موثر بر بازتاب امواج استونلی و حضور ساختارهای جناغی نشانگر آن بود که ریختگیهای دیواره چاه مهم ترین عامل تاثیرگذار برای ظهور

**کلید واژهها: لا**گ صوتی برشی دو قطبی (DSI)، ناهمسانگردی، امواج استونلی، ساختارهای جناغی، تنش بیشینه برجا.

\* مسئول مكاتبات

د فارغ التحصيل كارشناسي ارشد دانشكده مهندسي نفت دانشگاه سمنان

۲. استادیار، گروه اکتشاف نفت، دانشکده مهندسی نفت، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران mh.saberi@semnan.ac.ir

۳. استاد تمام موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران

#### ۱. مقدمه

در چند دهه اخير، در طول ساليان با توجه به توسعه صنعت نفت، محاسبه بسیاری از یارامترها به ویژه آنالیزهای مکانیک سنگ و بررسی تنشهای سازند، بیشتر مورد بحث قرار گرفته است. در اواخر دهه ۱۹۷۰، شرکت شلومبرژه برای اولین بار دستگاه نمودارگیری شکل موج صوتی را معرفی کرد که قادر بود دادههای موج برشی را محاسبه کند، بنابراین امکان محاسبه پارامترهای مکانیک سنگ فراهم شد. پس از آن در اوایل دهه ۱۹۹۰ به منظور بهبود کیفیت دادههای موج برشی، ابزار دو قطبی برشی را معرفی نمود ( ,Shuwen, y. et al. 1995). تكنولوژى ايزار (Dipole Shear Sonic Imager). تكنولوژى ايزار قادر است امواج برشی را در سازندهای نرم همانند سازندهای سخت اندازهگیری نماید (Brie et al., 1995). این ابزار فناوری جدید فرستنده های دو قطبی (Dipole) را به همراه آخرین پیشرفت های فرستندههای تک قطبی (Monopole) در درون یک سیستم واحد دارا میباشد و بهترین روش قابل دسترس برای به دست آوردن کندشدگی (Slowness)، امواج استونلی، برشی و تراکمی است.

استفاده اصلی از اندازه گیری های ابزارهای صوتی تخمین کندی از سه موج اصلی اولیه (R، S، P) تولید شده توسط یک منبع تک قطبی است (Bennett., 2019). کاربردهای گسترده ابزار صوتی دو قطبی در صنعت نفت آن را به یکی از ابزارهای محبوب تبدیل کرده است. موارد استفاده اصلی ابزار DSI عبارت انداز: آنالیز خواص مکانیکی سنگ، مطالعه پایداری چاه ، تشخیص و ارزیابی شکستگیهای طبیعی و ارزیابی لیتولوژی، تعیین کمی تراوایی و تخلخل، محاسبه ناهمسانگردی برشی سازند، و توصیف های ژئوفیزیکی شامل تفسیر لرزهای برشی، سایزموگرام های مصنوعی برشی (Schlumberger., 2004)

یکی از پارامترهای اصلی مخزن ناهمسانگردی است که توسط مد X ابزار دو قطبی برشی محاسبه می شود. ناهمسانگردی نشاندهنده تغییر یک یا چند خاصیت از ماده بر حسب جهت است (Ezati., 2015). عمدتا دلایلی نظیر شکستگیهای

جهتدار، تنش های اصلی نابرابر، منافذ جهتدار و لایهبندی ساختارها منجر به ناهمسانگردی مخزن می شوند ( ,.De et al ( , با اندازه گیری جهتیابی امواج برشی می توان جهت و Zakharova and کرد ( استنباط کرد ( Goldberg, 2015 یاهمسانگردی وجود دارد، اندازه گیری چاههای انحرافی با ناهمسانگردی وجود دارد، اندازه گیری چاههای انحرافی با Hornby, Howie, یاسخهای مورد انتظار متفاوت خواهد بود ( ,and Ince ( , 1999 یاسخ قرار گرفته و نقش مهمی در آنالیزهای ژئومکانیکی مخزن دارد تعیین جهت تنش بیشینه است. در سنگ مخزن دارای شکستگی و نیز سایر مخازن، تنش های برجا می تواند بر خواص مخزن و عملکرد آن تاثیر بگذارد.

علاوه بر این نقش مهمی در مسائل مربوط به ثبات گمانه، بهرهوری و تزریق دارند. محاسبه جهت تنش بیشینه در چاههای افقی و جهت دار به منظور تعیین مناسب ترین مسیر حفاری که منجر به پایداری دیواره چاه ( Well Borehole ا حفاری که منجر به پایداری دیواره چاه ( norchice ( Stability Ameen.) گردد و همچنین تعیین جهت حفاری در امتدادی که بیشترین باز قطع شود، اهمیت فراوانی دارد ( , ... 2003). امروزه در بحث چاه پیمایی مطالعات زیادی در زمینه آنالیز ناهمسانگردی و جهتیابی تنش و عوامل ایجاد کننده آنها صورت گرفته است ( Brie, et al., 1998)، (Lei, (Prioul, et al., 2010)، (Khoshbakht, et al., 2012). (Khoshbakht, et al., 2012).

### ۲. موقعیت جغرافیایی و زمین شناسی

میدان مورد مطالعه در جنوب غربی ایران واقع شده و از لحاظ تقسیم بندیهای ساختاری در پهنه فارس قرار دارد. این منطقه ادامه شمالی طول سازند سفیدزاخور تقریبا ۴۰ کیلومتر و عرض آن ۸ کیلومتر است که سازندهای بختیاری، آغاجاری، میشان، گچساران و آسماری در آن رخنمون دارد و توسط تعدادی دیگری تاقدیس از جمله لار و هالگان احاطه می شود. قله غربی آن تقریبا امتداد شرقی – غربی دارد اما قله شرقی که تحت تاثیر گسل عرضی به پایین افتاده از روند معمولی

حوضه زاگرس یعنی شمال غربی – جنوب شرقی برخوردار است در بخش مرکزی پیشانی پهنه فارس واقع شده است (Sepehr and Cosgrove., 2004). تاقدیس سفیدزاخور یک ساختار نامتقارن با دو قله است که شیب دامنه شمالی آن بیشتر است. بخش شرقی نسبتا متقارن بوده اما به سمت بخش غربی به تدریج بر عدم تقارن آن به سمت شمال افزوده می شود به نحوی که شیب یال شمالی آن ۳۵ تا ۵۵ درجه و شیب یال جنوبی آن ۲۰ تا ۴۰ درجه می گردد. بطور کلی آن را می توان به دو قسمت شرقی و غربی که توسط گسلی با راستای شمال غربی – جنوب شرقی از یکدیگر جدا شدهاند

تقسیم،بندی نمود. شکل چینخوردگی و مقدار فشردگی در این دو بخش متفاوت است. چین در بخش شرقی بازتر و تا حدودی جعبه ای شکل است در حالی که بخش غربی چینخوردگی فشردهتری دارد (سپهری و همکاران، ۱۳۹۵). سنگ مخزن این ذخائر واحدهای کربناته گروه دهرم به سن پرموتریاس هستند، که توسط شیل های ارگانیک سیلورین زیرین به عنوان سنگ منشأ شارژ شده و با تبخیری های تریاس به عنوان سنگ پوش پوشیده شده است (نجفی و همکاران، ۱۳۹۳).



**شکل ۱**. نقشه زمین شناسی پهنه قدیمی فارس (پیشانی فارس مرکزی). موقعیت تاقدیس سفیدزاخور و همچنین محل میدانهای گازی پرموتریاس مشخص شده است (Saberi and Rabbani, 2015)



شکل ۳. شماتیکی از بخشهای مختلف تصویرگر صوتی دو قطبی DSI همراه با فواصل میان گیرنده و فرستنده. ابزار شامل دو فرستنده دو قطبی (بالا و پایین) و یک فرستنده تک قطبی است (Serra., 2005).

بطور کلی ابزار DSI دارای شش مد می باشد که در هنگام چاه نگاری، بسته به اطلاعات مورد نیاز، تعداد مدها تعیین می شوند. سرعت چاه نگاری نیز بستگی به تعداد مدهای اندازه گیری شده دارد. بطوری که سرعت چاه نگاری با راندن تنها یک مد ۳۶۰۰ فوت بر ساعت و برای شش مد ۱۰۰۰ فوت بر ساعت خواهد بود (Liu., 2017).

لازم به ذکر است که مدهای ابزار هر کدام برای هدف مشخصی مناسب است. در این مطالعه از مدهای M4، M5 M6 برای آنالیز کندشدگی موج برشی و تراکمی، ارزیابی شکل موج ها و تعیین ناهمسانگردی مخزن و همچنین جهتیابی تنش بیشینه برجا استفاده شده است. شکل ۴ مدهای مختلف ابزار DSI را نشان داده است. ۳. مواد و روشها

ابزار DSI دارای گیرنده های مختلفی هستند که با آرایش خطی (Linear Array) در هشت ایستگاه گیرنده آرایش یافته اند و یک فرستنده تک قطبی و دو فرستنده دو قطبی عمود برهم در این دستگاه تعبیه شده است. گیرنده های این ابزار قابلیت آرایش پذیری تک قطبی و دو قطبی را دارا هستند. نحوه آرایش گیرنده ها امکان نمونه برداری فضایی و گسترده تری را از تمام میدان موج منتشر شونده برای آنالیز شکل کامل موج (Full Wave Form) فراهم میکند (شکل ۲).



شکل ۲. نحوه آرایش گیرندههای ابزار صوتی DSI برای برای دستیابی به مجموعه دادههای شکل کامل موج ( Chabot et al., 2001).

این ابزار قابل ترکیب با سایر ابزارهای چاه پیمایی است و باعث کم شدن زمان لازم برای نمودارگیری گردیده و اندازه گیری های معمولی صوتی را انجام میدهد بطوری که نتایج آن قابل مقایسه با ابزارهای صوتی قبلی است (Qobi., 2001).



شکل ۴. مدهای ابزار DSI (مسلمان نژاد، ۱۳۸۴). در این تحقیق از دادههای مخزن سفیدزاخور در چاه قائم شماره یک استفاده شد. با استفاده از اطلاعات حاصل از مد ۳ و ۴ ابزار دو قطبی DSI، نگار زمان عبور موج استونلی استخراج گردید. همچنین با استفاده از تکنیک ریاضی چرخش آلفورد، ناهمسانگردی مخزن محاسبه شد. سپس جهتیابی بیشینه تنش برجای میدان و زونهای ناهمسانگرد مخزنی شناسایی و تاثیر حضور شکستگیها و لایه بندی بر روی آنها بررسی می شود. در نهایت به منظور صحت نتایج محاسبه شده از نگار تصویری FMI به عنوان مکمل استفاده گردید. در جدول ۱ مشخصات پتروفیزیکی چاه مورد مطالعه نشان داده شده است. تمامی پردازش های انجام شده در این پژوهش توسط نرم افزار ژئولاگ نسخه ۸٫۰ صورت گرفته

**جدول ۱**. میانگین پارامترهای پتروفیزیکی محاسبه شده در

چاہ مورد مطالعہ

Effective	Water	Shale
porosity	saturation	Vol.
(V/V)	(V/V)	(V/V)
7. 6.2	7.36	7. 15

۴. بحث و نتایج

۲-۱. استخراج نمودارهای زمان عبور امواج
در این پژوهش به منظور استخراج امواج عبوری تراکمی،
برشی و استونلی از روش همدوسی (Coherency) زمان –
کندی (STC) استفاده شد. با انجام پردازش همدوسی زمان –
کندی می توان لاگهای "DtP" و "DtB" را از شکل موجهای
مد چهار استخراج کرد. روش STC) جستجو می کند.

ابتدا برشهایی از نمودار کندشدگی برای هر عمق در مقابل زمان گرفته شد و سپس این برشها بر روی هم قرار گرفته تا نمودار STC رسم شود. این روش یک الگوریتم شبیهسازی مشابه با آنچه که در برنامههای لرزهای مورد استفاده قرار میگیرد را برای شناسایی ورودیهای منسجم در آرایه گیرندهها و برآورد کندی آنها بکار میگیرد. در نهایت با محاسبه نمودار تصویر STC نمودار پیوسته از مولفههای امواج تراکمی، برشی و استونلی بر حسب زمان گذر نسبت به عمق استخراج شد.

شکل ۶ نمودار STC مربوط به مدهای سه و چهار به همراه نمودارهای زمان عبور امواج استخراج شده برای هر سه موج مشاهده می شود. واضح است نمودار تصویر STC میانگین گیری شده کیفیت بالاتری را به خصوص در مناطقی که با ریزش همراه بوده نشان می دهد. همچنین با بدست آوردن این پارامتر، نمودار زمان عبور موج های فشاری، برشی و استونلی استخراج و مشخص گردید مناطقی از چاه که دارای ریزش هستند نمودارهای امواج عبوری پیک شدیدتری دارند.

۲-۴. تعیین ناهمسانگردی مخزن

عمدتا دلایلی نظیر شکستگیهای جهتدار، تنشهای اصلی نابرابر، منافذ جهتدار و لایهبندی ساختارها منجر به ناهمسانگردی مخزن می شوند (De et al., 1997) و (Zakharova and Goldberg., 2015).



**شکل ۵**. نمایش اثر ریزش چاه در مقابل نمودار STC مربوط به مدهای ۳، ۴ و همچنین نمودارهای زمان عبور استخراج شده در آنالیز تابع همد*و*سی

به منظور محاسبه و تعیین ناهمسانگردی مخزن نگارهای شکل موج مورد پردازش قرار گرفت. ساختارهای جناغی (Chevron Pattern) به عنوان نوفه (Noise) مشاهده می شوند ولی این نوفه ها به عنوان یکی از شواهد در شناسایی شكستگیها مورد استفاده قرار میگیرند. جهت اعمال فیلتر بر روی فرکانس و جدا کردن بخش فرکانسی مورد نظر از فیلتر فرکانس استفاده می شود. بر روی داده های مد ۳ نیز فیلتر برش بالای khz۶ اعمال شد. همچنین از فیلتر F-K برای جداسازی مولفه های بالارو و پایین رو ساخت های جناغی استفاده شد. به دلیل تراکم شکستگی بالا و حضور ساخت های جناغی محاسبه شده از موج استونلی اعماق پایینی دارای ناهمسانگردی بالایی هستند. در برخی اعماق بالایی که ناهمسانگردی مخزن بطور کمی افزایش پیدا میکند انتظار میرود به جهت حضور ریزش های شدید چاه باشد. ریزشهای متقارن دیواره چاه یکی از پدیدههای مهم در ارزیابی ژئومکانیکی مخزن مورد مطالعه می باشد که امتداد آنها نشانگر جهت تنش افقی کمینه است.

در نهایت با محاسبه ناهمسانگردی سازند دو نگار که نشاندهنده حداقل و حداکثر انرژی است حاصل می شود. در حالت ایدهآل، در سازندهای همسانگرد و ناهمسانگرد میزان انرژی حداقل برابر صفر میباشد. بدین ترتیب هرچه این نگار مقادیر کمتری نشان دهد به این معناست که انطباق بیشتری مقادیر جهت ناهمسانگردی سازند و جهات اصلی ابزار حاصل شده است. در این تحقیق در اعماق پایینی چاه گراف نگار حداقل انرژی در حالت کمینه و نگار حداکثر انرژی مقادیر بالایی را نشان میدهد.

۴-۳. شناسایی جهت تنش های برجا

شکستگیهای کششی (Induced Fracture) و گسیختگی دیواره چاه یا برک اوت ها (Breakout) دو پدیده مهم زمین شناسی هستند که با استفاده از آنها تنش های برجا آنالیز می شود. شکستگی های کششی به صورت نماهای کاملا مشخص و باریک توسعه مییابند. تقریبا موازی با محور گمانه هستند. در چاههای عمودی با محل تلاقی جهت تنش افقی حداکثر ظاهر

می شوند. در حالی که برک اوت در اثر استفاده از گل حفاری سبک روی دیواره چاه در محل تلاقی با تنش افقی حداقل ظاهر می شوند. برک اوت مستقل از سنگ شناسی، شیب، شکستگی های موجود یا گسل ها هستند و نشانگر جهت گیری میدان تنش کنونی می با شند. در این مطالعه برای شناسایی شکستگی های کششی و برک اوت از نمودار تصویری FMI استفاده گردید. همانطور که مشخص است شکستگی های کششی بصورت نماهای کاملا مشخص و باریک توسعه یافته اند. اما برک اوت ها در دو قسمت متقابل از دیواره به صورت شکستگی یا ورقهای شدن (Spaling) ایجاد گردیده اند.

در مرحله بعد با استفاده از نگارهای FMI و DSI، حداکثر جهت تنش بیشینه برجا حاصله مقایسه شده است. دادههای FMI مربوط به ۱۴۰ عدد برک اوت در کل بازه نمودارگیری از چاه قابل تشخیص بود که حداکثر جهت بیشینه تنش امتداد NE-SW10 را نشان می دهد.

دادههای DSI مربوط به ۲۱۰۱ نقطه در کل بازه نمودارگیری است که دو جهت بیشینه NE-SW45 و SE-NW45 را نشان میدهد. در چاه مورد مطالعه تنش افقی بیشینه در بیشتر جاها برابر با تنش قائم و تنش افقی کمینه کمتر از تنش افقی است. بر اساس این نمودارها برک اوت های شناسایی شده که بیانگر جهت کمترین تنش وارده بر حفره چاه (oh) هستند دارای امتداد NW-SE و همراستا با روند معمول زاگرس (شمال شرقى - جنوب غربي) مىباشند. همچنين شکستگی های کششی که نشاندهنده تنش افقی حداکثر (oH) هستند مانند ریزشهای دیواره چاه دارای امتداد NW-SE میباشند. در مناطقی که دیواره گمانه تحت تاثیر پدیده های برک اوت و شکستگی کششی قرار گیرد، امتداد دیواره دستخوش تغییراتی میشود. در شکل ۹ میزان تغییرات آزیموت این دو پدیده در عمقهای مختلف چاه مورد مطالعه مقایسه شده است. تغییرات آزیموت شکستگی های کششی در تمام زون های چاه تقریبا به صورت متناوب هست این در حالی هست که برک اوت در عمق های مختلف دارای مقدار تغييرات بالايي مي باشند.



**شکل ۶**. استخراج پارامترهای ژئومکانیکی در چاه مورد مطالعه. نگارهای شکل موج کند و سریع، ریزش دیواره چاه و گاما، ساختهای جناغی، حداقل و حداکثر انرژی، چرخش ابزار و جهت بیشینه تنش حاصل از موج استونلی





شکل ۸ رز دیاگرام حداکثر جهت تنش بیشینه در مخزن با استفاده از نگار FMI و DSI



**شکل ۹**. شماتیک طرح بیرونی دیواره گمانه (Walkout plot) در ارتباط با پدیده های برک اوت و شکستگی کششی

## ۵. نتیجه گیری

در این تحقیق، برای بررسی کارآیی ابزار صوتی DSIدر زمینه پارامترهای ژئومکانیکی،دادههای مختلف مدهای این ابزار در یکی چاههای مخزن سفیدزاخور در یکی از میادین جنوب غرب ایران مورد پردازش و ارزیابی قرار گرفت.

- با محاسبه نمودار تصویر STC نمودار پیوسته از مولفه های امواج تراکمی، برشی و استونلی بر حسب زمان گذر نسبت به عمق استخراج شد. این نمودار تایید کرد که مکان هایی از چاه که دارای ریزش هستند نمودار های امواج عبوری پیک شدیدتری دارند.
- انواع ناهمسانگردیهای حاصل از لاگ DSI محاسبه و با دیگر پدیدههای ساختاری، آبشویی و لیتولوژی مقایسه گردید. نتایج نشان داد که در اعماق پایینی چاه حداقل انرژی در حالت کمینه و نگار حداکثر انرژی مقادیر بالایی است. همچنین به دلیل تراکم شکستگی بالا و حضور ساختارهای جناغی محاسبه شده از موج استونلی، اعماق پایینی دارای ناهمسانگردی بالایی

هستند. در برخی اعماق که ناهمسانگردی مخزن بطور کمی افزایش پیدا میکند، میتواند به جهت حضور ریزشهای شدید چاه باشد. تراکم شکستگی کمتر و همچنین تخلخل کمتر موجب همسانگردی مخزن شده بود.

جهتیابی بیشینه تنش برجا در میدان با استفاده از ابزار DSI محاسبه و با جهت بیشینه تنش تشخیص داده شده از نگار FMI مقایسه شد. دادههای FMI مربوط به ۴۰ عدد برک اوت در کل بازه نمودارگیری از چاه قابل NE- تشخیص بود که حداکثر جهت بیشینه تنش امتداد SW10 را نشان میدهد. دادههای ISI مربوط به ۲۱۰۱ نقطه در کل بازه نمودارگیری است که دو جهت بیشینه نقطه در زاگرس مطابقت دارد.

#### منابع

- مسلمان نژاد، ح، ۱۳۸۴، ارزیابی تراوایی با استفاده از امواج استونلی حاصل از ابزار DSI برای یکی از مخازن کربناته جنوب غرب ایران. پایان نامه کارشناسه ارشد دانشگاه تهران، ۱–۹۸ ص.
- نجفی، م. یساقی، ع. ورجس، ج. بحرودی، ع. شرکتی، ش.، ۱۳۹۳، تحلیل ساختاری سه بعدی از تاقدیس سفیدزاخور در پهنه فارس، به منظور تعیین هندسه افق مخزن گازی پرموتریاس. مجله زمین شناسی کاربردی پیشرفته، (۱۰)، ۱۰–۱۸ ص.
- سپهری، ا.. حیدری، ا.، معتمدی، ح.، عبادتی، ن.، ۱۳۹۵، تحلیل شکستگی سازندهای هیدروکربوری میدان سفیدزاخور (جنوب فارس) و تاثیر آن در افزایش پتانسیل مخزنی. کنفرانس بین المللی نوآوری در علوم و تکنولوژی، بارسلون–اسپانیا، ۱–۲۵ ص.
- Ameen, Mohammed S. 2003, Fracture and In-Situ Stress Characterization of Hydrocarbon Reservoirs: Definitions and Introduction. Geological Society Special Publication, 209, 1–6.
- Aquila, F, Barajas, j, Mesa, H, Herrera, R, Kessler, C. 2003, Using Cross Dipole Sonic Anistropy Data to Improve Reservoir Understanding in the Southern/Marine Areas of Mexico. In Proceedings - SPE Annual Technical Conference and Exhibition, 1335–1346.
- Bennett, Nicholas N. 2019, 3D Slowness Time Coherence for Sonic Imaging. Geophysics 84(5), 179–189.
- Brie, A, F. Pampuri, A. F. Marsala, and O. Meazza. 1995, Shear Sonic Interpretation in Gas-Bearing Sands. In Proceedings - SPE Annual Technical Conference and Exhibition, 701–710.
- Brie, A., Endo, T., Hoyle, D., Codazzi, D., Esmersoy, C., Hsu, K., Denoo, S., Mueller, M.C., Plona, T., Shenoy, R., Sinha, B. 1998. New Directions in Sonic Logging. Oilfield Review: 4, 40–55.
- Chabot, L., D. C. Henley, R. J. Brown, and J. C. Bancroft. 2001, Single-Well Imaging Using the Full Waveform of an Acoustic Sonic. In 2001 SEG Annual Meeting, 583-600.
- De, G.S, Winterstein, D.F, Johnson, S.G, Higgs, W.G, Xiao, H. 1997, Predicting Natural or Induced Fracture Azimuths from Shear-Wave Anisotropy. Proceedings of the Middle East Oil Show, 163–170.
- Ezati, M, Soleimani B. 2015, Anisotropy and Maximum I-Situ Stress Determination Using DSI Log. 19.
- Hornby, B.E, Howie, J.M and Donald W. 1999, Anisotropy Correction for Deviated Well Sonic Logs: Application to Seismic Well Tie. SEG Annual Meeting, 464-471.
- Khoshbakht, F., Memarian, H., Mohammadnia, M., 2009. Comparison of Asmari, Pabde hand Gurpi formation's fractures, derived from image log. Journal of Petroleum Science and Engineering: 67, 65– 74.
- Khoshbakht, F., Azizzadeh, M., Memarian, H., Nourozi, G. H., Moallemi, S. A., 2012. Comparison of electrical image log with core in a fractured carbonate reservoir. Journal of Petroleum Science and Engineering: 86–87, 289–296.
- Lei, Ting & Sinha, Bikash & Sanders, Michael. (2012). Estimation of horizontal stress magnitudes and stress coefficients of velocities using borehole sonic data. Geophysics. 77. 181-. 10.1190/geo2011-0277.1. 1-181.
- Liu, H. 2017. Principles and Applications of Well Logging. Springer Principles and Applications of Well Logging, 1-363.
- Qobi, L. Atlas, B. and Kuijper, A. 2001, Permeability determination from Stoneley waves in the Ara group carbonates Oman, GeoArabia. 1-18.
- Rai, C.S, Hanson, K.A. 1988, Shear-Wave Velocity Anisotropy in Sedimentary Rocks: A Laboratory Study. Geophysics 53(6): 800–806.

Prioul, Romain and Jocker, J. 2010. Identification of elastic anisotropy mechanisms from a joint interpretation of borehole images and sonic logs. 1-15.

Schlumberger, 2004, DSI Dipole Shear Sonic Imager. slb.com/rc. 1-2.

- Saberi, M. H., Rabbani, A. r., 2015, Origin of natural gases in the Permo-Triassic reservoirs of the Coastal Fars and Iranian sector of the Persian Gulf. Journal of Natural Gas Science and Engineering, 26, 558-569.
- Shuwen, y. Guizhao, C. Yongmin, z. 1995, The Application of Acoustic Full Waveform Logging in Petroleum Engineering. sociedty of petrolium enginers, 323-33.
- Sepehr, M. Cosgrov, J.W. 2004, Structural Framework of the Zagros Fold–Thrust Belt, Iran. Marine and Petroleum Geology 21(7): 829–43 .
- Serra, O. Serra, L. 2005, Well Logging Data Acquistion and Applications. 1-675.
- Wang, Sheng and Tkalčić, Hrvoje. 2021. Shear- wave Anisotropy in the Earth's Inner Core. Geophysical Research Letters. 10.1029/2021GL094784. 1-14.
- Zakharova, N.V. Goldberg D.S. 2015, Data Report: Analysis of Shear Wave Anisotropy in Upper. Oceanic Crust, ODP/IODP Hole 1256D. 1-12.